

Dermatoskopie včera a dnes

Historie touhy lékařů nahlédnout do kůže in vivo sahá hluboko do minulosti. Peter Borrelus začal s kožní povrchovou mikroskopií v r.1655. Unna použil imerzní olej pro stejnou metodu v r.1893. Ten rozpoznal, že horní vrstvy epidermis brání průniku světla do kůže a zvýšení tohoto průniku lze dosáhnout navlhčením povrchu kůže tekutinami. V r. 1920 Saphier poprvé použil termín „dermatoskopie“. Předmětem jeho zájmu byly hlavně kapiláry za podmínek fyziologických a patologických, byl však též první, kdo při studiu melanocytárních névů popsal tzv. globule. Pigmentové léze podrobněji studoval Goldman v 50. letech a výhodu dermatoskopického předoperačního vyšetření pro diferenciální diagnózu pigmentových lézí zdůraznila v r.1971 Rona MacKie. První Consensus Conference na téma kožní povrchové mikroskopie uspořádali Smolle a Stolz r.1989 v Hamburku, První světový dermatoskopický kongres byl r.2001 v Římě. V posledních 20 letech pak dermatoskopie vyrostla do dnešní podoby díky stovkám publikací, z nichž značný díl pocházel z pracovní skupiny německé, rakouské, italské a americké. Potud stručný přehled dějin dermatoskopie.

Se svými spolupracovníky jsme měli možnost se aktivně podílet na rozvoji dermatoskopie a její uvádění do praxe, prožít pocit vzrušení i štěstí a na malém poli medicíny sledovat detailně její rozvoj. Ve srovnání s výše uvedenými pracovními skupinami se bohužel v České republice nepodařilo soustředit úsilí a materiál z většího počtu pracovišť, což omezilo výzkumné možnosti. Přesto i u nás vznikly menší kolektivy nadšenců, kteří dermatoskopii rozvíjeli.

Dnešní dermatoskopie disponuje jednotnou terminologií, jasnými limity senzitivity a specifity pro různé diagnózy a metody, algoritmy a digitalizací. Dermatoskopická literatura v současnosti třídí nakupený obrazový materiál (např. 10 popsaných typů histiocytomu, řada variant cévních změn u psoriázy či u stasis dermatitis), často však spíše paběrkuje v dosud dermatoskopicky nepopsaných vzácných dermatózách (např. Nethertonův syndrom, Laugier-Hunzikerův syndrom, pigmentovaná varianta morbus Paget, ekzém porom).

Dermatolog má dnes luxusní podmínky užívat denně

v rutinní praxi všeho toho, co bylo dosaženo. Nejcennější je v tomto ohledu vlastní praxe navazující na dostatečné teoretické znalosti. Ty poskytuje jednak literatura v podobě obrazových atlasů, jednak školení. Školení je v rámci České dermatovenerologické společnosti organizováno mnoho let každoročně při Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, ale i na některých kožních klinikách či na kongresech. Vlastní praxe musí mít samozřejmě svůj korektiv správné dermatoskopické diagnózy, což se děje především prostřednictvím biopsie. Časový interval mezi dermatoskopickým a histopatologickým vyšetřením je však většinou natolik dlouhý, že detailnější analýzu zpětně neumožňuje. Pro tento účel je edukačně cenné, pokud si dermatolog pořídí sestavu dermatoskop-digitální fotoaparát, která dermatoskopický obraz zachytí a lze jej tak uložit v paměti počítače. Nejenže zpětné hodnocení umožní, digitální obraz však lze použít i pro on-line konzultaci se zkušeným dermatologem a jako doplněk pro histopatologické vyšetření. Pro histopatologa znalost dermatoskopické obrazu může být cenná pro zvolení roviny překrojení i pro diferenciálně diagnostické úvahy. Je statisticky prokázáno, že věrnost histopatologické diagnózy se u obtížných případů zvyšuje s počtem klinických informací včetně dermatoskopických.

Redakční rada časopisu Česko-slovenská dermatologie se rozhodla na návrh as. Arenbergerové podpořit vzdělávání v praktické dermatoskopii pravidelnou rubrikou Repetitorium dermatoskopie. Je to tedy další příležitost pro čtenáře k zamyšlení nad dermatoskopickými obrazy s kontrolou odpovědi v histopatologické diagnóze a zdůvodněním diagnózy dermatoskopické. Rubrika bude přinášet léze spíše méně komplikované, stručnou formou. Případy obtížné zůstanou doménou histopatologie. Pro část melanocytárních lézí bez ohledu na metodu vyšetření však zřejmě bude nadále platit Cerroniho „jistota je iluzí“.

Lumír Pock

Pozn.: Lorenzo Cerroni je významný dermatohistopatolog dneška působící v Rakousku.